

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

54 762 03 Szociális szakgondozó

Komplex szakmai vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: A szociális ellátások feltételei, a szociális szervezés feladatai és a szociális munka módszerei

**A vizsgafeladat időtartama: 30 perc (felkészülési idő: 15 perc, válaszadási idő: 15 perc)
A vizsgafeladat értékelési súlyaránya: 40%**

A 315/2013. (VIII.28.) Korm. rendelet 3.§. (2) bekezdésében foglaltak alapján a szakmai vizsga szóbeli tételét a ~~SzF-78064-16/2016~~ számon kiadom.

Jóváhagyta:

**Mester Dániel
főosztályvezető**

2016

NEMZETI REHABILITÁCIÓS ÉS SZOCIÁLIS HIVATAL

Érvényes: 2016. 11. 28-tól

Szakképesítés: 54 762 03 Szociális szakgondozó

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: A szociális ellátások feltételei, a szociális szervezés feladatai és a szociális munka módszerei

A vizsgafeladat ismertetése: A szociális ellátások feltételei, a szociális szervezés feladatai és a szociális munka módszerei témakörből központilag összeállított szóbeli tételsor alapján.

A feladatsor 1-20-ig számozott vizsgakérdéseit ki kell nyomtatni, ezek lesznek a húzótételek, amelyek tanári példányként is használhatóak.

A tételekhez segédeszköz nem használható.

A tételsor a 27/2016. (IX. 16.) EMMI rendeletben foglalt szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye alapján készült.

1. Ismertesse a magyar társadalom szerkezetét, az egyes társadalmi csoportok tipikus problémáit! Mutassa be a helyi társadalom funkcióit, valamint a gyakorló intézmény szerepét a helyi társadalom közegében!

Információtartalom vázlata:

- A mai magyar társadalom szerkezete és sajátosságai
- A társadalom összetételét mutató adatok (életkori, egyéb demográfiai megoszlás, nemzetiségi, etnikai összetétel, foglalkozási szerkezet stb.) értelmezése
- Az egyes társadalmi csoportok tipikus problémái
- A helyi társadalom meghatározó szerepe az egyén életére, társadalmi helyzetére
- A gyakorló intézmény szerinti helyi társadalom demográfiai jellemzői mutatói, a főbb mutatók összehasonlítása az országos adatokkal; a település sajátosságai
- A gyakorló intézmény szerinti település szociális problémái, a szociális problémákat jelző helyi rendszer működése
- A gyakorló intézmény típusa, helye, szerepe a szociális ellátások helyi rendszerében, település társadalmi problémáinak megoldásában

2. Értelmezze a társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásának okait, dimenzióit és következményeit! Mit értünk társadalmi mobilitás fogalmán?

Információtartalom vázlata:

- A társadalmi egyenlőtlenségek fogalma
- A társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásának okai, újratermelődésének mechanizmusa
- A társadalmi egyenlőtlenségek megjelenési formái
 - a területi és települési egyenlőtlenségek okai és következményei
 - az etnikai egyenlőtlenségek okai és következményei
 - az oktatás egyenlőtlenségeinek okai és következményei
 - a foglalkoztatási egyenlőtlenségek okai és következményei
 - a jövedelmi egyenlőtlenségek okai és következményei
 - az életkorból és az egészségi állapotból eredő egyenlőtlenségek
- Egyenlőtlenség – szegénység fogalma, összefüggései
- A társadalmi mobilitás fogalma
- A társadalmi mobilitásra ható tényezők, mobilitási esélyek (ösztönzők és akadályok)

3. Ismertesse a szociálpolitika fogalmát, a szociálpolitikára ható értékeket, jellemezze a szociálpolitika szereplőit, alanyait! Melyek azok a szociálpolitikai alapelvek és technikák, melyek szempontként szolgálnak a szociálpolitikai eszközök, beavatkozások megtervezéséhez?

Információtartalom vázlata:

- A szociálpolitika fogalma, értelmezése, a szociálpolitika különböző megközelítései
- A szociálpolitika szereplői és alanyai
- A szociálpolitikára ható értékek értelmezése

- Az értékekről általában
- A szabadság
- Az egyenlőség
- A szolidaritás
- A tolerancia
- Az igazságosság

- Szociálpolitikai alapelvek és technikák jellemzése

(abszolút és relatív biztonság, megelőzés és korrekció, integráció és szegregáció, normativitás és diszkrecionalitás, a támogatás formája, univerzalitás és szelektivitás, hatásosság és hatékonyság, köz-magán-vegyes finanszírozás, szubszidiaritás, indexálás – értékállóság, támogatások differenciáltsága, kevésbé választhatóság elve, határozott és határozatlan idejű ellátások, rendszeres és rendkívüli támogatások)

4. Ismertesse a család helyét és szerepét a mai magyar társadalomban! Milyen funkciója lehet a családnak, mint erőforrásnak a problémamegoldásban?

Információtartalom vázlata:

- A család fogalma, funkciói és ezek történelmi változásai
- A családi szerepek és funkciók változása az életút során
- A családi életciklus fogalma, az életciklusokban jelentkező normatív krízisek
- A család helye, szerepe a mai magyar társadalomban
 - o Családformák és együttélési minták a mai magyar társadalomban
- A családi és személyes kapcsolatok feltérképezésének módszerei
- A család, mint érték és erőforrás
- A család, mint problémaforrás
- A család működési zavarai, a családi krízisek leggyakoribb okai
- A családsegítés feladatai, módszerei és lehetőségei a problémamegoldásban

5. Ismertesse az alapvető emberi szükségletek rendszerét! Mutassa be a szükségletek és erőforrások listáját egy, a gyakorló intézményben megismert ellátott esetében! Genogram és az ecomap segítségével vázolja az ellátott családi és intézményi kapcsolatait, beszéljen a kapcsolattartás lehetőségeiről!

Információtartalom vázlata:

- Az emberi szükségletek Maslow-féle rendszerének értelmezése
- A szükségletek és hiányok felmérésének módszerei
- Az erőforrások feltárásának módszerei, az erőforrások felhasználási lehetőségei
- A gyakorló intézmény típusa, feladatai, az általa által nyújtott szolgáltatások bemutatása
- A gyakorlat során megismert ellátott szükségletei és erőforrásai
- Az ellátott sajátos szükségleteinek és az intézmény szolgáltatásainak összhangja
- A genogram bemutatása a megismert ellátott családi kapcsolatairól
- Az ecomap bemutatása az intézményben megismert ellátott kapcsolatairól
- A társas kapcsolatok jelentősége
- A kapcsolatrendszerek jellemzői
- A kapcsolattartás formái és lehetőségei a szociális ellátás területén

6. Ismertesse a szociális gondozás célját, feladatait, a komplex gondozás elemeit! Mutassa be a gondozási folyamat tervezésének szempontjait, a gondozási terv készítésének jogszabályi előírásait!

Információtartalom vázlata:

- A szociális gondozás célja, feladatai, a szociális gondozás kliensköre
- A gondozás jellemzői, a komplex gondozás elemei
- A gondozási módszerek és eszközök megválasztásának szempontjai, gondozási hibák
- A gondozással kapcsolatos jogszabályi és intézményi előírások
- A gondozási tervek típusai, tartalmuk
- A gondozói munkacsoport összetétele, kialakításának szempontjai, feladatmegosztás és kompetenciák a szakmai teamben
- Az egyéni gondozási terv készítésének lépései, protokollja
- A gondozási terv értékelése, felülvizsgálata, módosításának okai
- A gondozási terv megvalósításának dokumentálása

7. Értelmezze a haldoklás fázisait, a gyász fogalmát, pszichológiai vonatkozásait! Mutassa be a haldokló beteg ellátásának korszerű formáit! Milyen szerepe van a szociális szakgondozónak a haldoklók, illetve hozzátartozóik támogatásában?

Információtartalom vázlata:

- A halálhoz, haldokláshoz való viszony a mai magyar társadalomban
- A haldoklás szakaszai Elisabeth Kübler-Ross alapján
- A haldokló pszichés gondozása a haldoklás különböző szakaszaiban
- A haldokló beteg ápolása-gondozása, dilemmák a haldokló ellátása során
- A haldoklók gondozásának korszerű ellátási formái
- Az elhunyt körüli teendők, a szociális szakgondozó feladatai
- A gyász lélektani folyamata
 - o A normál gyász lefolyása és szakaszai
 - o A komplikált gyász típusai, általános jegyei
 - o A feldolgozatlan gyászélmény tünetei
- A hozzátartozóik támogatása, a segítő beszélgetés alkalmazásának lehetőségei
- A szociális szakembert ért hatások feldolgozásának szakmai lehetőségei

8. Ismertesse a kommunikáció csatornáit, eszközrendszerét, valamint a nondirektív és a segítő beszélgetés jellemzőit! Mit jelent az empátia fogalma és mi a jelentősége az emberi kommunikációban?

Információtartalom vázlata:

- A kommunikáció fogalma, elemei
- A kommunikáció fajtái
- A kommunikáció szerepe az emberi kapcsolatokban
- A nondirektív beszélgetés módszerei és jelentősége a segítő munkában
- A segítő beszélgetés funkciója, módszerei a problémamegoldásban
- Az empátia fogalma
- Az empátia szerepe az emberi kapcsolatokban, jelentősége a kommunikációban
- Az empátia, mint a segítővel szembeni elvárás

9. Mutassa be a vezetői szerepeket, a vezetői stílusokat! Ismertesse a vezetői stílus és a vezető személyiség jegyeinek hatását és hatékonyságát a munkavégzésre!

Információtartalom vázlata:

- A szervezeti kommunikáció formái és hatásai
- A vezetés és a hatalom megosztásának összefüggései
- Vezetői szerepek, a vezetői tevékenység tartalma
- A vezetési stílusok típusai, jellemzői és hatékonyságuk
- A vezetési stílusok hatása a vezetői munkára
- A vezetői személyiség jellemzői
- Az érvényesülő vezetési stílusok hatása a dolgozók szerepfelfogására
- Az érvényesülő vezetési stílusok hatása az ellátottakra
- Az ellátottak autonómiájának lehetőségei az intézményben
- A vezetői munka hatalomgyakorlási dilemmái
- A szociális szakgondozó középvezetői dilemmái

10. Hogyan ismerjük fel a burn-out jeleit? Milyen okok vezetnek a tünet-együttes megjelenéséhez, melyek a megelőzésének és kezelésének lehetőségei a segítő foglalkozásúak körében?

Információtartalom vázlata:

- A szociális munkát végzők pszichés megterhelése
- A kiégés okai, jelei, hatása az egyénre és a segítő munkára
- Az önvédelmi technikák lehetőségei
- Az esetmegbeszélés fogalmi meghatározása, funkciója
- Az esetmegbeszélő csoport működése
- Az esetmegbeszélés szerepe a szociális munkában
- A szupervízió fogalma, funkciója
- A szupervízió formái
- A szupervízió módszerei
- A szupervízió szerepe a szociális munkában
- A gyakorlaton szerzett tapasztalatok a kiégés megelőzése, az esetmegbeszélés, szupervízió lehetőségeiről

11. Ismertesse a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményekben ellátottak és a szolgáltatást végzők jogait, az egyes ellátotti csoportok speciális jogait! Melyek az érdekvédelem céljai, fokozatai? Mutassa be az érdekképviselői fórum és az ellátottjogi képviselő feladatait és hatáskörét; az ellátotti önkormányzat feladatait, működésének szabályait, rendjét!

Információtartalom vázlata:

- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményekben ellátottak jogai
- A szociális szolgáltatást végzők jogai
- Az egyes ellátotti csoportok speciális jogai
- Az érdekvédelem célja, módja, fokozatai
- Az érdekképviselői fórum megalakításának célja, összetétele
- Az érdekképviselői fórum hatásköre, feladatai
- Az ellátottjogi képviselő működési szinterei
- Az ellátottjogi képviselő hatásköre, feladatai
- Az ellátotti önkormányzatra vonatkozó szabályok

12. Mutassa be a személyes gondoskodás nyújtó szociális ellátások igénybevételi rendjét! Ismertesse az előgondozás célját, feladatait, a gondozási szükséglet vizsgálatának tartalmát!

Információtartalom vázlata:

- A szociális szolgáltatások egymásra épülése az idősellátásban
- A szociális szolgáltatások igénybevételi rendje
- A szociális ellátás iránti kérelem és mellékletei
- A szociális rászorultság vizsgálatának esetei, megállapításának feltételei
- Az előgondozás célja, jogszabályi háttere
- Az előgondozást végző szakember feladatai
- A gondozási szükséglet vizsgálatának célja, szempontjai, értékelése
- Az előgondozás dokumentációja

**13. Ismertesse az alap- és szakellátást nyújtó intézmények és szolgáltatások rendszerét!
Mutassa be a gyakorlat során megismert intézmény szabályozó rendszerét!**

Információtartalom vázlata:

- Szociális alap- és szakellátást nyújtó intézmények típusai, jogszabályban meghatározott feladatai
- Az ellátások, szolgáltatások megszervezésének, igénybevételének módja, feltételei
- Az ellátások, szolgáltatások szervezeti működésére vonatkozó jogszabályi előírások
- A gyakorlat során megismert intézmény felépítése, működését szabályozó dokumentumok
- Az állami és nem állami fenntartású intézmények közötti hasonlóságok és különbségek

14. Ismertesse a szociális intézmény létrehozásának, működésének és szabályozásának, valamint minőségbiztosításnak dokumentumait! Mutassa be a szociális szakgondozó szerepét a szakmai protokollok készítésében!

Információtartalom vázlata:

- Az intézmény létrehozásának jogszabályi háttere
- Az intézmény működését meghatározó alapvető jogszabályok
- Az intézmény működtetésének alapdokumentumai: az alapító okirat, a szervezeti és működési szabályzat, a házirend
- Szakmai irányelvek, standardok, protokollok dokumentumai az intézményben
- A szociális szakgondozó szerepe a szakmai protokollok készítésében
- A minőségbiztosítás és minőségellenőrzés fogalma
- A minőségbiztosítás és minőségellenőrzés szerepe, jelentősége a szociális ellátásokban
- A minőségbiztosításhoz kapcsolódó dokumentáció
- A szociális szakgondozó feladatai a minőségbiztosítási rendszer működtetésében, az ellátottak elégedettségének mérésében

15. Mutassa be az állam intézményi gazdálkodást befolyásoló szerepét! Ismertesse az intézményi gazdálkodás tervezésének és működésének elveit, és vesse össze mindezt a gyakorlat során megismert intézmény gazdálkodásával!

Információtartalom vázlata:

- Az állam szabályozó szerepe, az államháztartás szerkezete, bevétele és kiadásai
- A költségvetési szervek, helyi önkormányzatok költségvetése, finanszírozása, gazdálkodása
- A szociális ellátások finanszírozásának forrásai
- Az intézmény fenntartója
- Az intézmény feladatai és ellátási területe
- Az intézményi gazdálkodás tervezése, szervezése, főbb gazdálkodási mutatói
- Az intézmény gazdálkodási és pénzkezelési szabályai
- A gyakorló intézmény gazdálkodásának bemutatása

16. Ismertesse az esetkezelés fogalmát, működésének alapelveit, a szociális munkában alkalmazott problémamegoldás jellemzőit! Mutassa be a gyakorló intézményben alkalmazott szociális munka formáit!

Információtartalom vázlata:

- A segítő kapcsolat kialakításának lépései
- Az esetkezelés fogalma, lépései, módszerei
- Az egyéni esetkezelés lehetőségei intézményi keretek között
- Az egyéni esetkezelés és a gondozás kapcsolata
- A szociális ellátásban jellemző problémátípusok
- A probléma felmérése, vizsgálata
- A problémamegoldó modell elemei, lépései, folyamata
- Az ellátott részvétele a probléma megoldásában
- Az erőforrások feltárása, az ellátott bevonása a problémamegoldásba
- A feladatok elvégzésének időrendje
- A feladat végrehajtásának értékelése
- A gyakorló intézményben alkalmazott szociális munkaformák

17. Hogyan használható a közösségi szociális munka kapcsolati hálója a szociális szolgáltatások működtetésében?

Információtartalom vázlata:

- A közösségi szociális munka fogalma, formái és folyamata
- A közösségi szociális munka eszközei, módszerei
- A szociális tervezés, a közösségszervezés és a közösségfejlesztő tevékenység célja
- A helyi közösség szükségletei és hiányai, feltárásának jelentősége
- A közösségi szükségletek feltárásának módszerei
- A közösségi erőforrások és azok feltérképezése
- A társadalmi szervezetek szerepe a közösségi szükségletek kielégítésében
- A közösségi szociális munka és a szociális szolgáltatások kapcsolódási pontjai

18. Mutassa be a szociális csoportmunka modelljeit, a csoport működését, a csoportdinamikai jelenségeket, a csoportban kialakuló szerepeket! Jellemezze a gyakorló intézményben megvalósult szociális csoportmunkát!

Információtartalom vázlata:

- A csoport fogalma, a csoport, mint a szociális munka formája
- A szociális csoportmunka modelljei
- A csoportmunka előnyei és hátrányai
- A csoportok típusai és azok jellemzői
- A csoportalakulás fázisai, a csoportfejlődés folyamata, a csoportkohézió
- A csoport érték- és normarendszere
- Szerepek a csoportban
- A csoporttagok motivációi
- A csoport működésében előforduló problémák (agresszió, bűnbakképzés, rivalizálás)
- A szociális szakgondozó feladatai a csoport működésében
- A gyakorló intézményben tapasztalt csoportmunka formái, jellemzői

19. Mi a szociális munka etikai kódexének jelentősége, melyek alapelvei? Melyek a szociális munka etikai dilemmái? Ismertesse az együttműködés szabályait, a szociális szakember kompetencia határait!

Információtartalom vázlata:

- A Szociális Munka Etikai Kódexének előtörténete, jelentősége
- Az etikai kódex tartalmának rövid meghatározása
- Az etikai kódex alapelvei
- A dilemma fogalma, a szociális munka etikai dilemmái
- A szociális szakemberek együttműködésének szabályai, a kompetencia határok ismerete
- Az ellátottak és a szolgáltatást nyújtók együttműködésének szabályai
- Együttműködés a társszakmákkal, az együttműködés szabályai

20. Melyek a szociális ellátást nyújtó intézményekben betartandó munka-, baleset-, tűzvédelmi és járványügyi előírások? Mutassa be az intézmények megelőzést szolgáló feladatait!

Információtartalom vázlata:

- Alapfogalmak értelmezése: (munkahely, munkáltató, munkavállaló, munkavédelem, tűzvédelem, baleset, munkahelyi baleset, tüzeset, járványügyi veszélyforrások)
- A szociális ellátást biztosító szolgáltatók és intézmények által készített szabályzatok, előírások tartalma
- Az alkalmasság egészségügyi feltételei
- Veszélyforrások (fizikai veszélyforrások, veszélyes anyagok, biológiai veszélyforrások)
- Munkaeszközökre, védőfelszerelésekre vonatkozó általános követelmények
- Balesetek, tüzesetek, járványok megelőzésére tett intézkedések
- Jelentési és adminisztrációs kötelezettségek